Sveriges advokatsamfund

Stockholm den 11 augusti 2021

R-2021/0808

Till Justitiedepartementet
Ju2021/01462

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 15 april 2021 beretts tillfälle att avge yttrande över betänkandet Ecris-TCN – Ett mer effektivt utbyte av brottmålsdomar mot tredjelandsmedborgare (SOU 2021:20).

Sammanfattning

Betänkandet innehåller en bedömning av vilken tillämpningsreglering som behövs för att genomföra en förordning om inrättande i svensk rätt av ett centraliserat system för identifiering av medlemsstater som innehar uppgifter om fällande domar mot tredjelandsmedborgare och statslösa personer (i betänkandet benämnd Ecris-TCN).

Ändamålet med förordningen är att förbättra informationsutbytet om fällande domar mot tredjelandsmedborgare och statslösa personer. Av förordningen, som är direkt tillämplig, framgår att uppgifter om ID-nummer, fingeravtryck samt pseudonym ska överföras vid utbyte av information om fällande domar. Med anledning av inrättande av Ecris-TCN har Europaparlamentet och rådet antagit ett direktiv om ändring av rambeslutet om Ecris vilket medför en skyldighet för medlemsstaterna att även bifoga ansiktsbilder vid underrättelse av domar.

Synpunkter

Sveriges advokatsamfund har i tidigare remissyttranden haft synpunkter på informationsutbyte mellan medlemsländer avseende fingeravtryck, ansiktsbilder samt

Laboratoriegatan 4, Box 27321, 102 54 Stockholm
Tfn 08-459 03 00, advokatsamfundet.se, info@advokatsamfundet.se

uppgifter ur kriminalregistret.[1] Advokatsamfundet anser som utgångspunkt att ett utökat informationsutbyte avseende personuppgifter mellan myndigheter alltid innebär en möjlighet till ökad kontroll över den enskilde från samhällets sida. Varje inskränkning eller intrång i den enskildes rättigheter måste därför föregås av en noggrann och grundlig prövning av åtgärdernas ändamålsenlighet, nödvändighet och effektivitet.

Advokatsamfundet har, med undantag för nedan angivna synpunkter, inga principiella invändningar mot förändringar som innebär att regelverket överensstämmer mellan unionsmedborgare å ena sidan och tredjelandsmedborgare å den andra. Det är rimligt att det finns en överensstämmelse i regelverket mellan dessa.

Allmänna utgångspunkter

Vid lagstiftning som avser behandling av personuppgifter är det viktigt att beakta hur den föreslagna regleringen påverkar skyddet för den personliga integriteten och andra grundläggande rättigheter för den enskilde. Det är sålunda av vikt att införande och användning av uppgifter om bl.a. fingeravtryck och ansiktsbilder inte går utöver vad som är absolut nödvändigt och att det sker på ett rättssäkert sätt med respekt för de grundläggande rättigheterna.

Fingeravtryck

I betänkandet föreslås att fingeravtryck bör tas av alla, inklusive unionsmedborgare, som har dömts till fängelse i minst sex månader (s. 154 f.). Enligt nuvarande reglering tas fingeravtryck av den som är frihetsberövad eller om det behövs för att utreda ett brott på vilket fängelse kan följa (28 kap. 14 § rättegångsbalken).

Det innebär att det hittills har varit i det närmaste slumpmässigt om fingeravtryck tagits eller inte, och det oaktat att den enskilde dömts till sex månaders fängelse. Huruvida fingeravtryck tagits har inte sällan varit avhängigt att den enskilde varit anhållen. Således har vissa, som varit anhållna, lämnat fingeravtryck medan andra inte

[1] Se bl.a. Sveriges advokatsamfunds remissyttrande den 1 juni 2009 över promemorian Genomförandet av delar av Prümrådsbeslutet, Ds 2009:8 (Ju2009/2441/PO), Sveriges advokatsamfunds remissyttrande den 23 september 2011 över promemorian Utbyte av uppgifter ur kriminalregister mellan EU:s medlemsstater, Ds 2011:15 (JU2011/4775/L4) samt Sveriges advokatsamfunds remissyttrande den 24 maj 2021 över promemorian Anpassning av svensk rätt till EU:s nya in- och utresesystem, Ds 2021:9 (Ju2021/01107).

behövt göra det. Det har inneburit en ordning där tvångsåtgärder under förundersökningen varit avgörande för om fingeravtryck tagits eller inte.

Advokatsamfundet anser därför att förslaget bör antas för att uppnå en enhetlig rättstillämpning som bygger på att lika fall ska behandlas lika. Det finns inte heller något skäl för att göra en annorlunda bedömning när det kommer till andra unionsmedborgare eller tredjelandsmedborgare.

Ansiktsbilder

Enligt förordningen kommer ansiktsbilder utgöra vad som i rambeslutet om Ecris benämns ”ytterligare information” och därmed tillhöra den kategori av uppgifter som ska överföras om de är tillgängliga för Polismyndigheten.

Förutsättningarna för att ta en ansiktsbild under förundersökningen är desamma som när fingeravtryck tas, dvs. när personen i fråga är frihetsberövad eller om det behövs för att utreda brott på vilket fängelse kan följa (28 kap. 14 § rättegångsbalken). Det är således inte brottets allvarlighetsgrad som avgör huruvida en ansiktsbild kommer att bifogas i Ecris-TCN, utan det är om bilden är tillgänglig i Polismyndighetens signalementregister. Det kan således konstateras att det är närmast slumpmässigt vilka personers ansiktsbilder som kommer att bifogas i Ecris-TCN.

Av förordningen om Ecris-TCN framgår att ansiktsbilder som ingår i Ecris-TCN endast får användas för att bekräfta identiteten hos en tredjelandsmedborgare som har identifierats som ett resultat av en alfanumerisk sökning eller en sökning med hjälp av fingeravtryck (artikel 6.1).

Av betänkandet framgår att användningsområdet för ansiktsbilder kan komma att utvidgas till att även omfatta ansiktsigenkänning (s. 189). Det framgår emellertid inte hur användarbegränsningen av ansiktsbilder kommer att säkerställas. Då det är av största vikt att känslig information, såsom ansiktsbilder, inte sprids på ett sätt som kan inverka menligt på integritetsskyddet och för att den enskildes rättssäkerhet i övrigt ska kunna upprätthållas, bör risken för felanvändning närmare beröras och analyseras. Vidare bör närmare analyseras om det finns tillräckliga garantier för att ansiktsbilder inte kommer att användas i fel syfte eller få en spridning som inte avsetts med regleringen. Advokatsamfundet anser det vara av största vikt att lagstiftningsärendet

kompletteras med nogsamma analyser i dessa delar inom ramen för den fortsatta beredningen.

Utredaren har valt att inte heller ta ställning till om en utvidgning av användningsområdet skulle motivera en begränsning av vilka ansiktsbilder som förs över till Ecris-TCN (jfr. s. 201 i betänkandet). Med hänsyn till vad som anförts ovan rörande den enskildes personliga integritet, anser Advokatsamfundet att det inte är nöjaktigt att utredningen inte närmare analyserat riskerna som ett eventuellt utvidgat användningsområde skulle kunna innebära. Det förhållandet att ansiktsigenkänning inte är aktuellt just nu innebär inte att det saknas skäl att analysera frågan eftersom förordningen uttryckligen öppnar upp för en sådan utvidgning av användningsområdet.

Uppskjuten gallring

Bestämmelsen om uppskjuten gallring enligt 18 § lagen om belastningsregister innebär att om det beträffande samma person görs en ny anteckning i belastningsregistret om domar eller beslut som har meddelats i Sverige eller utlandet (3 och 4 §§) före utgången av den tid som anges i 17 § ska ingen uppgift gallras så länge någon av dem finns kvar i registret.

Vid genomförandet av rambeslutet Ecris gjorde regeringen bedömningen att bestämmelsen om uppskjuten gallring i 18 § lagen om belastningsregister inte skulle tillämpas på uppgifter som har överförts från en annan medlemsstat med stöd av rambeslutet om Ecris (prop. 2011/12:163, s. 37). På så vis säkerställdes att sådana uppgifter verkligen gallrades när meddelande om gallring inkommer från domsstaten.

I betänkandet föreslås att påföljder som överförts med stöd av rambeslutet om Ecris (4 a §) och som saknar motsvarighet i det svenska påföljdssystemet ska gallras när påföljden har verkställts eller annars senast tio år efter den dom som föranledde att uppgiften fördes in i registret. Det föreslås samtidigt att bestämmelsen om uppskjuten gallring ska tillämpas även på avgöranden som överförts med stöd av rambeslutet om Ecris enligt 4 a §.

Den föreslagna ordningen som innebär att utländsk dom, på motsvarande sätt som en svensk dom, föranleder en uppskjuten gallring framstår som rimlig. Det finns inga principiella invändningar mot att lika fall behandlas lika.

Övrigt

Advokatsamfundet har i övrigt inga synpunkter på de förslag som presenteras i utredningen.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander